

Позив на научну конференцију посвећену књижевном опусу Петера Хандкеа

Поштоване даме и господо,
Драге колегинице и колеге,

Позивамо вас на конференцију коју Катедра за германистику у сарадњи са Катедром за србистику Филолошког факултета Универзитета у Бањој Луци (Република Српска, Босна и Херцеговина) организује 24. и 25. маја 2021. године (умјесто 31. октобра и 1. новембра 2020, како је првобитно планирано) на тему

Лингвистичка, приповједачка и преводна проблематика у епском опусу Петера Хандкеа

„утицајно дјело које је језичком домишљатошћу
истражило периферију и специфичности људског
искуства“

(Образложење Шведске академије за додјелу Нобелове награде
Петеру Хандкеу)

Пленарна предавања одржаће проф. др Харалд Хазлмајр (Универзитет за умјетност у Грацу), мр Катарина Пектор (Универзитет у Салцбургу) и доц. др Анђелка Крстановић (Универзитет у Бањој Луци).

Петер Хандке је рођен 1942. године у малом мјесту Грифен (Корушка) у Аустрији. Његови преци са мајчине стране су били словеначког поријекла. Биолошки отац, као и очух, био је Нијемац. Хандке је растао у скромним сеоским условима у Грифену али веома брзо се истиче као добар ученик, јер је био изузетно надарен. Након матуре је четири године студирао право у Грацу, гдје је 1963. године успоставио прве књижевне контакте у књижевној групи Форум Градски парк (Grazer Forum Stadtpark). Још прије Принстоншке расправе, у Грацу се истакао као оштар полемичар. Алфред Колерич, издавач књижевног часописа *manuskripte* и један од Хандкеових најближих пријатеља, присјећа се да је Хандке био у стању да савремену књижевност са великом страшћу стави на стуб срама. Хандке је 1966. године објавио свој први роман *Стриљени (Die Hornissen)* у издавачкој кући *Suhrkamp*, која је све до данас остала вјерна објављивању Хандкеових дјела. Исте године је дошло до чувене Принстоншке расправе о савременој књижевности. Хандке је шездесетих година у релативно кратком периоду објавио многобројна дјела, између осталог прозу, али и драме, есеје, поезију и

радио-драме. Продуктивност аутентичних дјела као и његови екстравагантни наступи омогућили су му брз успон у највише књижевне кругове. Хандке је дјеловао контроверзно јер је јавности хтио да представи сасвим ново разумијевање језика и књижевности. На једном мјесту је експлицитно објаснио шта му је сметало у конвенционалној употреби језика и књижевности: „Не може се једноставно кроз језик гледати на објекте. Умјесто да се правимо да можемо гледати кроз језик као кроз стакло, требало би прозријети сâм подмукли језик, а када се он раскринка, показати колико ствари може да се изокрене путем језика“. Неповјерење у језик и друштвене норме које из њега проистичу изазвало је код Хандкеа осјећај великог раздора између језика и стварности. Све више је заступао став да се човјек, преношењем стварности у клишеизирана значења, удаљио од свог првобитног непосредног приступа свијету. На једном мјесту је образложио тај став: „...Поглед [...] ме оспособљава за опажања за која бих био слијеп кроз устаљене појмове који увијек теже ка томе да свијет појава сведу на коначно одређење. Убијеђен сам у моћ растакања појмова а тиме и моћ снажне будућности поетског мишљења“. На тим основама Хандке је све више развијао бескомпромисни однос према шематском бивствовању модерног друштва са којим је уско повезана дотадашња приповједачка традиција, што заправо представља тематско тежиште у његовим дјелима. Полазећи од деконструкције, Хандке је себи отворио пут ка новом језику, а тиме и ка новим приповједачким парадигмама.

Након дјела *Стршљени* (*Die Hornissen*), *Торбар* (*Der Hausierer*) и *Голманов страх од пенала* (*Die Angst des Tormanns beim Elfmeter*), Хандке седамдесетих година долази до новог увида, да се, наиме, само аутентичним искуством може доћи до аутентичног језика који би адекватно могао да представи однос између Ја и Свијета. Тај нови пут представљен је у дјелима *Кратко писмо за дуго растајање* (*Der kurze Brief zum langen Abschied*), *Безжељна несрећа* (*Wunschloses Unglück*), *Тренутак правог осјећаја* (*Die Stunde der wahren Empfindung*) и *Љеворука жена* (*Die linkshändige Frau*). Опис непосредних доживљаја у тим дјелима, који остављају утисак тренутног дешавања, реализује се растакањем појмовног језика. Можемо то разумјети као покушај враћања аутентичном бивствовању или непосредној вези са свијетом. Поменуте увиде потврђују и дјела осамдесетих и деведесетих година, као на примјер чувена тетралогија *Спори повратак кући* (*Langsame Heimkehr*), *Кунез бола* (*Der Chinese des Schmerzes*), *Понављање* (*Die Wiederholung*), *Моја година у ничијој ували. Бајка из нових времена* (*Mein Jahr in der Niemandsbucht. Ein Märchen aus den neuen Zeiten*), *У тамној ноћи сам изашао из своје тихе куће* (*In einer dunklen Nacht ging ich aus meinem stillen Haus*) итд. У науци о књижевности указано је на чињеницу да се код Хандкеа препознаје развојни процес који се може окарактерисати као потрага за осмишљавањем (Bartmann, 1984; Barry, 1984; Rauscher, 1993). У складу с тим Волфрам Фрич (Frietsch, 2002) је препоручио подјелу на фазе, које се крећу од дјела са акцентом на језику до 1970. године, преко аутобиографско-приповједне фазе до 1980. године, па до текстова са тежиштем на митском као приповједачком моменту. Поменуте научно-књижевне анализе указују на чињеницу да је Хандке веома комплексним развојним путем дошао до јединствене аутентичне поетике, те да

је критику опште шематизације, коју је преиспитивао у својој првој, експерименталној фази на бази употребе језика, претворио у нови модел погледа на стварност. Његова дјела која су услиједила од седамдесетих година могу се читати као изнова оживљени однос човјека према стварности који би одговарао првобитном стању у којем ријеч јесте била датост вањског свијета. Покушавајући да изнова оживи изгубљену везу између човјека и свијета, истовремено се приближио првобитном значењу појма *mimesis* као конструкту могућих свјетова. Тај основни концепт потврђује се све до најновијих дјела послје 2000. године, на примјер *Губитак слике или Кроз Сијеру де Гредос (Der Bildverlust oder Durch die Sierra de Gredos, 2002)*, *Дон Хуан (Don Juan, 2004)*, *Моравска ноћ (Die morawische Nacht, 2008)*, *Велики пад (Der große Fall, 2011)*, *Крадљивица воћа – или – лагана возња у унутрашњост земље (Die Obstdiebin – oder – Einfache Fahrt ins Landesinnere, 2017)*, *Други мач (Das zweite Schwert, 2020)*.

Одржавањем пропусних међупростора којима Хандке увијек изнова отвара нови поглед у будућност испуњен надом, наишао је на одушевљење не само многобројних просјечних читалаца већ и научника који нису могли одољети личном непосредном доживљају Хандкеових дјела, иако детерминисани дистанцираним проучавањем. Као примјер се може навести предговор Сузане Химелбауер у којем, прије анализе *Губитка слике*, пише сљедеће:

Одувијек сам Хандкеове приповиједне текстове читала као 'приједлоге'. Показали су ми се најприје као посебне могућности како да се у садашњости носим са свијетом и како могу или како бих могла да обликујем свој живот. Имала сам осјећај да сам читајући добијала нови осјећај за видљиво и доживјела сам ритам, успореност и пажњу, који су ми се преносили путем језика и приче, као благодат. За мене су Хандкеове књиге увијек представљале концепте живота у писаној форми који нису пратили никакве законитости, али у којима сам се пак могла пронаћи.

Развојни пут корушког младића који је потицао из сиромашних кругова до једног од најутуцајнијих писаца послјератне књижевности и добитника Нобелове награде, чијих је 95 објављених дјела Нобелов комитет узео у обзир за додјелу награде, сигурно да је био изванредан пут. Сам Хандке описује свој животни ток као један од оних који се развијају изван свих предодређених правила:

Постоје животописи у којима све у свему услиједи оно што је предодређено рођењем, поријеклом и окружењем. То је, бар у периоду мира, свакако правило. Поред тога постоје чудни животи које бисмо прије назвали 'скоковима', 'премјештајима' или 'случајевима' него 'животним током'. Такав један случај сам можда ја.

Предстојећу конференцију посвећујемо књижевном опусу Петера Хандкеа, а поводом додјеле Нобелове награде за 2019. годину.

Очекујемо прилоге са лингвистичким, књижевним и транслатолошким аспектима Хандкеовог епског стваралаштва.

У **књижевној** секцији предлажемо сљедећа тежишта:

- а) Онтолошка питања: однос између фикције и стварности, однос унутар тријаде субјекат – језик – стварност, однос између живота и писања, сан о приповиједању;

- б) Жанровска питања: приповијетка насупротив роману, аутобиографија насупротив роману, трансформација мита, трансформација бајке;
- в) Наратолошки аспекти: однос наратије и метанаратије, питање ауторства и идеалног приповједача, однос између дискурса и приче, моноперспективизам и полиперспективизам у наратији, аспекти фигура, мотиви (идентитет, природа, путовање, машта, домовина, трансформација, перцепција, слика), интертекстуалност, интермедијалност;
- г) Интердисциплинарна истраживања: књижевност и филозофија, књижевност и антропологија, књижевност и геологија, књижевност и историја, књижевност и социологија;
- д) Основе поетике: поетика сјећања, поетика утопије, поетика простора, поетика станке, поетика језичког пробоја, микропоетика, поетика међупростора.

У **лингвистичкој** секцији очекујемо прилоге са сљедећим предметима истраживања:

- а) Лингвистика: Хандкеова прагматична теорија језика, проблем референтности језика, језик као отворена форма – разлагање језичког система, проблематика временских и мјесних деиктика у контексту поетике простора и времена, функција пасива и актива у односу на растварање замрзнутог језика, отворени тип исказа, нивои исказа и ситуације, полифонија у Хандкеовим дјелима, анализа дискурса (дискурс слике, дискурс путовања, дискурс међупростора, дискурс епифаније...);
- б) Стилистика: творбени модели као стилска средства у Хандкеовим дјелима: неологизми, сложенице, парафразе, супстантивирање инфинитива, партицип I и конјунктив као типична стилска средства;
- в) Однос између колективног и индивидуалног језика.

Језичка проблематика се непосредно рефлектује и на транслатолошка питања. Немали број Хандкеових дјела је преведен у земљама бивше Југославије. Наводимо само неколико: *Die Angst des Tormanns beim Elfmeter* (Дринка Гојковић: *Голманов страх од пенала*), *Der kurze Brief zum langen Abschied* (Дора Браон: *Кратко писмо за дуго растајање*), *Die Stunde der wahren Empfindung* (Сњешка Кнежевић: *Тренутак правог осјећаја*), *Wunschloses Unglück* (Жарко Радаковић: *Безжељна несрећа*), *Linkshändige Frau* (Емина Ђерасимовић: *Љеворука жена*), *Langsame Heimkehr* (Жарко Радаковић: *Спори повратак кући*), *Kindergeschichte* (Жарко Радаковић: *Детиња повест*), *Die Lehre der Saint-Victoire* (Жарко Радаковић: *Порука планине Сент Виктор*), *Don Juan* (Жарко Радаковић: *Дон Хуан. По њему самом*), *Morawische Nacht* (Жарко Радаковић: *Моравска ноћ*).

У оквиру **транслатолошких** тежишта јесте истраживање проблематике превођења:

- а) Полифонија са акцентом на српском језику;
- б) Творбени модели и њихови кореспонденти/еквиваленти у српском језику;
- в) Партицип I, конјунктив и њихови кореспонденти/еквиваленти у српском језику;

- г) преношење других стилских средстава;
- д) Осврт на нове могуће преводне технике.

Конференција је замишљена као форум у којем ће се из различитих научних перспектива размијенити спознаје о Хандкеовој поетици, те ставити на дискусију.

Радни језици конференције су српски и њемачки.

За свако излагање је предвиђено вријеме од 20 минута и десетоминутна дискусија у наставку.

Попуњен образац за пријаву са резимеом до 200 ријечи потребно је доставити до 1. 4. 2021. године на једну од слједећих имејл-адреса: ivana.cetic@flf.unibl.org (пријаве на њемачком језику) или andreja.maric@flf.unibl.org (пријаве на српском језику).

Котизација износи 50 евра (за студенте 2. и 3. циклуса 25 евра).

Обавјештење о томе да ли је Ваше излагање уврштено у програм биће достављено до 15. 4. 2021. године. Уколико Ваша тема буде прихваћена, биће потребно да до 25. 4. 2021. године пошаљете презентацију, до 500 ријечи, која ће затим бити преведена на њемачки језик како би сви учесници могли пратити Ваше излагање.

Рок за слање радова је 31. 10. 2021. године. Предвиђено је да, након стручне рецензије по принципу узајамне анонимности, радови буду објављени у заједничком зборнику.

Детаљнија организациона упутства (долазак, резервација хотела, програм, обилазак града) биће достављена до 15. 5. 2021. године.

Научни скуп одржаће се 24. 5. и 25. 5. 2021. на Филолошком факултету у Бањој Луци.

С поштовањем,

Организациони одбор научне конференције

Доц. др Анђелка Крстановић

Проф. др Саша Шмуља

Проф. др Горан Латинковић

Мср Ивана Четић

Мр Андреја Марић